

Tiltaks strategier SMIL 2024-2028 Vestre Slidre kommune.

Innleiing

Tilskott til spesielle miljøtiltak i landbruket (Smil-midler) har som formål å ta vare på naturlov kulturminneverdier i jordbruket ett sitt kulturlandskap, og redusere forurensing fra landbruket.

Tilskottet er eit engangstilskott som kan løyvas til tiltak som går utover det som kan forventas gjennom vanlig jordbruksdrift. Tilskuddet etter denne forskriften skal prioriteres ut fra lokale målsetninger og strategier.

Regionale miljøvirkemidler er statelig midler som blir overført til kommunene med att kommunen gjennom tilskottsordningen. Spesielle miljøtiltak i jordbruket (Smil)

Nye kommunale tiltaksstrategier for SMIL- ordningen skal gjelde til og med 2028 skal nå utarbeides.

Innafor fyljande hovedtema vert det her beskrive kav for utfordringer som gjeld og utvalgte målsettinger relatert til miljømessige tilhøve.

Tiltaksstrategien/retningslinjene er forankra i

Vilkårene for mottatt tilskudd til spesielle miljøtiltak i jordbruket følger forskrift 4 februar 2004 om tilskudd til spesielle miljøtiltak i jordbruket(SMIL)

Dette rundskrivet, Kommentater til forskrift om tilskudd til spesielle miljøtiltak i jordbruket(SMIL), rundskriv 2021/18, erstatter tidligere rundskriv med samme navn, rundskriv 2020/12.

Dette rundskrivet gir veiledninggggg til bestemmelsen i forskriften.

De seminaret åra har det vært gjennomført flere endringer i forskriften om spesielle miljøtiltak i jodbruket (SMIL)

I 2020 ble forskriften endret til at også eiere av landbrukseiendom uten foretak kan innvilges SMIL-tilskudd, dersom det forgår et tilskudds berettiget produksjon på eiendommen.

I 2018 kom det ein endring om forlenget gjennomføringsfrist. Dersom søknaden om å forlenge gjennomføringsfristen skuldes tørke i vekstsesongen 2018, skal kommune innvilge gjennomføringsfrist med eit år. Dette gjelder bare for saker som allerede har fått innvilget tilskudd. Endringen innebærer at søker som sender søknaden har fått innvilgettilskudd.

Gjennomføringsfristen kan ikkje forlenges utover seks år.

Fra 2016 var ikkje lenger **freda bygninger** tilskudds berettiget. Verneverdige bygninger er tilskudds berettiget.

For å være berettiget SMIL-tilskudd må ha registret et foretak i Enhetsregistret.

Nasjonalt miljøprogram 2023-2026 Nasjonalt miljømål og virkemidler for miljø og klimaarbeidet i jordbruket.

Formålet

Ordninga med tilskott til spesielle miljøtiltak i jordbruket skal i vareta og fremme natur og kulturminneverdier i jordbrukets natur og kulturlandskap og redusere forureining fra jordbruket.

Tiltak i jordbruket kulturlandskap skal fremme kunnskapsverdier, opplevelsesverdier og bruksverdier gjennom skjøtsel, vedlikehold og istandsetting.

Naturverdier omfatter biologisk mangfold, som arter og naturtyper som knyttet til, eller formet av jordbrukets arealbruk og driftsform. Kulturminneverdier omfatter kulturminner og kulturmiljøer, videreføring av kulturarv(kunnskap, tradisjon og teknikker) Vider innbefatter natur -og kulturverdier mulighet for opplevelser, friluftsliv og landskapsbilde.

Tilskottet etter denne forskrift skal gis til tiltak som går ut over det som kan forventes som ein del av den vanlige jordbruksdrifta.

Redusere forurensing.

Tiltak for å redusere forurensing skal redusere tap eller risiko for tap av næringsstoffer, partikler og andre forurensende utslipp til jord, vann eller luft fra jordbruksareal, for eller gjødsel. Tiltak som bidrar til å redusere forurensing kan også bidra til bedre agronomisk driftsparkasis og tilpasning til klimaendringer.

Ordningen skal bidra til at det blir gjennomført miljøtiltak utover det som kan forventes gjennom vanlig jordbruksdrift. Med miljøtiltak menes tiltak som skal ivaretas natur og kulturminneverdier og/eller redusere forurensing. Å følge lovpålagte krav som gjelder kulturlandskap eller forurensing, regnes som ein del av den ordinære jordbruksdriften, og skal ikkje prioriteres for SMIL- tilskudd.

Kommune må vurdere hvilke miljøverdier, som normalt ivaretas gjennom vanlig drift og hvilken miljøverdier som skal omfattes av denne ordningen.

Tiltak som skjøtsel og drift av arealer som følge av normal bruk av arealet til avling og alminnelig jordarbeiding knytt til eksisterende drift, vil i hovedsak ikkje være berettiget tilskudd etter denne forskriften. Det er først og fremst tiltak som innebærer en ekstra innsats utover denne forskriften. Det er først og fremst tiltak som innebærer en ekstra innstas utover dette, og som det er forbundet særlig kostnader med, som er berettiget tilskudd. Dette kan gjelde omlegging tilfeller videreføring av, en driftsform som er egnet til å ivareta spesielle miljøverdier.

Kommunale utfordringer, mål og aktuelle tiltak.

Kulturlandskap.

Utfordringer :

Kulturlandskap og beitebruk er i stadig endring og nye stor utfordringer oppstår i høve til å vedlikeholde dette. Nedafor er det sett opp nokker punkt som ein i Vestre Slidre ser er særst viktig. Punkta er ikkje sett opp i prioritert rekkefølge.

- Attgroing av marginale jordbruksområdet og hamnelykkja.

I kommune er det tydelig at brattlendte beiteområder gror att og det same er tilfelle med de mest marginale jordbruksareala.

Dette omfatter fyrst og framstå areal som er dårlig arrondert og mindre areal. Utfordringene i høve til attgroing av jordbruksareal, særlegskilt innmarksbeiteareal ser ein også som eit utviklings trekk i og med att det blir færre foretak med beitedyr. I SMIL -sammenheng er det aktuelt å bidra til tiltak som tar vare på gammal kulturmark, biologisk mangfold knytt til kulturmark og åpne landskapsbilde. Det er ei forutsetning for å gi tilskott att arealet blir hald i i hevd gjennom bruk.

Vestre Slidre kommune har i all hovedsak grovforbasert husdyrproduksjon og minimalt kraftforbasert næringer. Det er i hovedsak storfe og sau ein stor geitebesetning.

Heimsåane har eit stort potensiale i forhold til vår beite, der spesielt sauene næringa kunne bruke disse områda på våren før Dei slepper sauene på fjellbeite. Innmarksbeite for storfe og å mangelvare på våren og dette med å kunne ha veksel beite med flere dyreslag er veldig gunstig, både med att Dei nyttbar beite ulikt og att snyteproblematikken blir mindre og eit mykje betre beite.

Me har etter kvart fått mykje leiejord og den blir ikkje alltid skjøtta like bra som den som bonde eig sjøl. Det å ha fokus på dette ved nye leieavtaler blir inngått er veldig vikt , ha ein plan for å holde beitetrykket oppe og Gjerdinga må haldast vedlike vist ein ikkje har Nofans.

Konkrete tiltak er:

Rydde hamnelykjer, jordkanter og lage planer på nye jordleieavtaler der det framgår kva for tiltak som er viktig for å holde biologiske mangfoldet oppe og att beitetrykket blir satt fokus på.

Gamle gjerder rundt slike områder må ryddes opp, der det er piggtråd eller nasjonalgjerde som er har vokst nedi bakken må det fjernes og evt. sette opp nytt gjerde eller bruke Nofence.

Me har ein kampanje ang. innsamling av piggtråd både i stølsområda og i bygda som vil på gå våren/ sommeren 2024. Dette er midler fra Landbruksfondet i kommune.

Det vil kunne være aktuelt å samkjøre midler fra SMIL og tilskudd fra landbruksfondet vist det er større tiltak som må ryddas.

- Eit punkt som er viktig er å ivareta og sikre biologisk mangfold i kommune.
- Sikre gode forhold for beitedyr
- Stimulere til beiteavtaler med leiere jord spesielt der det er påvist rødliste arreter som er avhengig av beite dyr.
- Tilskott til etablering av biotoper i jordbruksarealet nær vassdrag og brie kantsoner.
- Viktig med god informasjon, der landbruket forstår viktigheten av å utføre tiltaka.
- Fokuser på areal der det er slåtteeuger, naturbeitemark, kalkrike enger, slik at dette arealet blir skjøtta etter regelverket, evt. opplysninger med fag dager og personer som har erfaring fra slikt arbeide.

Kulturminner/ kulturmiljøer

Utfordringer:

Alle tiltak ut over vanlig vedlikehold på bygninger fra før 1850 skal meldast til kulturstyresmaktene i Innlandet Fylkeskommune.

Vestre Slidre har ein rapport som er utarbeidet av Ragnhild Dietrichson. Hus registret

Før 1900 som er knytt opp mot landbruket.

Det er viktig å ta vare på gammal byggeskikk og sikre og ivareta bygningsmasse. Dette gir store utfordringer for eieren og omfatter ulike bygninger både på garden og på stølen.

SMIL - ordninga er heilt **avgjærende** for å restaurer og vedlikeholde mange av Dei gamle bygningene. Valdres folkemuseum har og kartlagt hus i stastallemnenig, som er knytt opp mot stølsdrift. Prosentsatsen må høgdas på dette området for at det skal kunne være aktuelt for bøndene å sjå verdig i å sette i stand gamle hus, det kan også være aktuelt å bruke tilskudd fra Kulturminnefondet og Utvalgte kulturlandskap, som eit spleiselag fro att kulturmiljøer som særpreger bygda blir sette i stand.

Tiltak

Freda og verneverdige bygninger

Heimstøler

Restaurering av setermiljø

Mindre driftstiltak på stølen, for å opprettholde mjølkeproduksjon

Represjon isanden for å bygge nytt.

Kulturminner i utmark

Gravhauger, tømmer bruer, steingjerder, mjølkeramper utløer og rydnings røyser.

Spor etter tidligere bu plasser, fangstgraver.

Mål

Synliggjøre kulturlandskapet for samfunnet.

Bevisstgjøring av historia.

Dei eldste kulturminner som automatiskere freda behandlas i samråd med kulturmyndigheter. Forminner som skaler/ skal registreres i sakeladden.ra.no, skal prioritet.

Friluftsliv og tilgjengelheit.

Gjengroing av kantsoner og inngrep i gamle ferdselsårer gjør jordbrukslandskapet mindre tilgjengelig.

Det er et nasjonalt mål å videreutvikle allmennhets mulighet til friluftsliv i jordbrukslandskap.

MÅL

Auken kunnskap og tilgjengelighet til gamle stier og ferdselsårer. Samarbeide med frivillige org. til rydding og informasjon slik at allmenhet får kunnskap og att historia kjem fram i dagen.

Avrenning til vatn

Mål

Ingen vannforekomster i jordbruksdominerte områder skal få dårligere tilstand

Bedre tilstanden for de mest utsatte vannforekomster i jordbruks dominere områder.

Jordbruk er et åpent system og det vil alltid innebære risiko for uønsket tap av jord og næringsstoffer til omgivelsene. Tilførsler av jord, næringsstoffer og plantevernmidler kan gi dårligere tilstand i vann og vassdrag, både i ferskvann og langs kysten. Avrenning fra jordbruket kan både være avgrensede enkeltutslipp (punktutslipp) og avrenning fra arealer. Punktutslipp kan blant annet komme fra lagre av gjødsel og silosaft, og har vært en vesentlig kilde til utslipp. I dag er arealavrenning fra jorder og grøfter den største negative påvirkningsfaktoren på vannmiljø fra jordbruket.

Nasjonalt miljøprogram 2023-2026 er det flere målsettinger under forurensingstiltak.

Viktig paramenter er redusert utslipp av klimagasser og ammoniakk, og økt opptak av karbon i jord. Viktig å unngå avrenning til vann for å unngå næringsalter kjem på avveier og det blir jorderosjon.

Vestre Slidre kommen har og vil fortsette med å prioriter miljø og klima rådgivning på gardsnivå i neste planperiode. Samara idet med LNR har vært konstruktivt og landbruket ser positivt på denne innfallsvinkelen til klima poletikken.

Tiltak

Miljø og klimarådgivning med tiltaksplan på gardsnivå.

Biologisk mangfold

Gjennom SMII-ordningen skal vi ta vare på utvalg naturtyper og verdifulle areal i jordbruket ut over det ein oppnår gjennom de nasjonale og regionale ordningene.

Kartlegging, registrering og tilrettelegging og utarbeidinga av skjøtselsplaner realitet til til biologisk mangfold skal ha høy prioritet.

Åreleg drift av biologisk verdifulle areal skal normalt kunne få midler gjennom RMP ordningen.

Behandling, prioritering og saksbehandling.

Søknadsbehandlingen skjer etter delegert vedtaksmyndighet til administrasjon.

Ved søknadsbehandling lager saksbehandler et innstillingsforslag. Faglaga får smil strategiene sendt på høring for uttalelse.

Det er ingen søknadsfrist, søknader som ligger over fra året før blir vurdert først hvis de fortsatt står som søkere. Det er forløpende saksbehandling på innkomne søknader.

Tilskuddsnivået.

Alle tiltak utenom freda og verneverdige bygninger har ei tilskottsramme på 35% av kostnadsoverslaget.

I saker som det søkes om freda og verneverdigebygninger kan det prioriteres inntil 50% av kostnadsoverslaget.

Prioriteringer

Miljø og klimarådgivning

Kulturlandskap og beitebruk

Kulturminner/kulturmiljø

Søker fra gardsbruk med aktiv drift

Nye søkere vil prioriteres framfor søkere som har fått Smil tilskudd de siste 5 årene.

Vilkår

Det gis tre år fra søknaden godkjennes til prosjektet skal være avsluttet.

Arbeidsfristen kan utsettes eit år om gangen inntil Max to år. Prosjektet som er delvis eller ikkje gjennomført innen siste frist, vil få inndratt gjenstående tilskudd til prosjektet.

Disse midlene vil fordeles til andre prosjekt.

Det kan foretas delutbetaling med inntil 75 % av innvilget beløp, og minst en tilsvarende del av arbeidet er utført og dokumentasjon på utgifter er sendt inn. Anmodning om utbetaling skal være skriftlig.

Sluttgodkjenning /sluttutbetaling.

Sluttgodkjenning /sluttutbetaling kan foretas først når arbeidet er ferdig og sluttrapport og regnskap er framlagt. Dersom kostnaden blir lavere enn forutsatt, kan tilskuddsbeløpet blir justert ned. Vilkår om kart og vilkår som er knytt til miljøkrav jf. Forskrift §3 må oppfylles før utbetaling kan fine sted.

Kommune skal følge opp og føre kontroll med de tiltakene som får støtte.

Stants landbruksforvaltning, Fylkesmann og Riksrevisjon kan kreve nødvendig opplysning og kontrollere at bruken av tilskuddsmidler er i tråd med forutsetningene. Den som tatt imot støtte, må gi de opplysningene som er nødvendige.